

Půl roku zveřejňování smluv státu

INFORMAČNÍ MATERIÁL K ZÁKONU O REGISTRU SMLUV

Jak funguje zákon roku 2015 a co mu hrozí?

Zákon je pozitivním krokem v boji proti modernímu organizovanému zločinu.

BIS, výroční zpráva za rok 2015

10

nových paragrafů, které zásadně zvyšují transparentnost nakládání s veřejnými prostředky

6

měsíců bezproblémového fungování ve „zkušebním“ režimu

229 721

smluv už bylo zveřejněno¹

1,26 bil.

korun z veřejných prostředků v zatím uzavřených smlouvách¹

3 000

institucí zveřejňuje smlouvy²

28 z 30

největších státních podniků zveřejňuje smlouvy²

30 z 35

největších nemocnic a zdravotnických zařízení zveřejňuje smlouvy²

0

důvodů pro plošné výjimky

¹ K 16. 1. 2017 podle statistik serveru Hlídač smluv, který přehledně zpracovává data z registru smluv. Částka 1,26 bil. Kč zahrnuje i víceleté a rámcové smlouvy a dodatky se smlouvami uzavřenými v minulosti. Hlídač smluv vyhrál Křišťálovou lupu v kategorii Služba veřejnosti a zvláštní cenu v soutěži Společně otvíráme data Fondu Otakara Motejla.

² Vyplyvá z analýz, které připravili analytici Rekonstrukce státu a serveru Hlídač smluv, více informací na: <http://bit.ly/2g5BFt3>.

Registr smluv v ohrožení

Poslanci KDU-ČSL nejprve navrhli novelu zákona, která má vyjmout státní podnik Budvar. Poslanci především z ČSSD a KSČM k ní přidali dalších **23 návrhů na výjimky**. Takové výjimky, že by ze zákona zůstal jen název.

Kdyby uspěl ten nejrozsáhlejší návrh poslance Urbana, půjde zpátky do temnoty až **80 %** čerstvě zprůhledněných smluv v hodnotě cca **388 miliard ročně**.

”

Je to srozumitelný a správný trend, aby toky peněz obecně nejen ve veřejné správě, ale i na krajské a celostátní úrovni byly průhledné. Navíc si myslím, že to není nijak administrativně náročné.

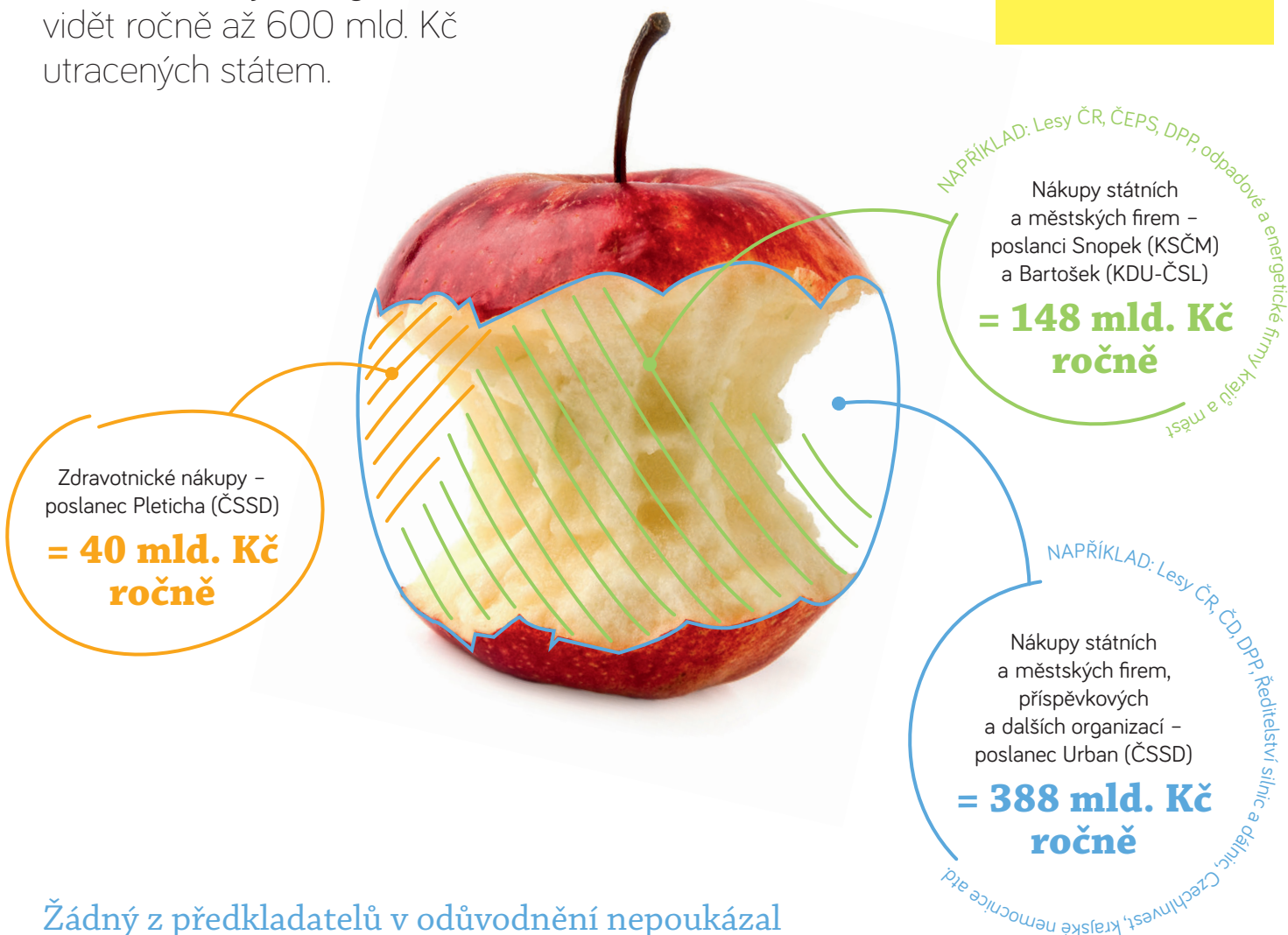
Tomáš Hermann,
městský radní, Havlíčkův Brod

”

Poslanecká sněmovna v listopadu 2015 schválila zákon o registru smluv, který je jedním ze zásadních legislativních opatření, která by mohla přispět k efektivnějšímu hospodaření s majetkem státu a obcí a ke snížení míry dalších nežádoucích jevů přispívajících k dysfunkci veřejné správy. Zákon je pozitivním krokem v boji proti modernímu organizovanému zločinu.

BIS,
výroční zpráva za rok 2015

Celkem má být v registru smluv vidět ročně až 600 mld. Kč utracených státem.

Žádný z předkladatelů v odůvodnění nepoukázal na legislativně-technickou nebo faktickou vadu zákona, která by znemožňovala zákon uvést do praxe, ani nedoložil srozumitelný argument pro předložené výjimky pro konkrétní subjekty nebo typy smluv.

Proč registr smluv nepotřebuje plošné výjimky?

Ochrana citlivých údajů

Řešeno dostatečně stávající úpravou

Zákon č. 106/1999 Sb. stačí – poskytuje jasnou a dostatečnou ochranu obchodnímu tajemství a obchodně citlivým informacím (a také specifickým informacím týkajícím se např. bankovního tajemství nebo výbušnin).

Všechny informace, které by subjekt neposkytl na žádost podle zákona č. 106/1999 Sb., nemusí poskytnout ani dnes.

Zákon umožňuje **státem vlastněným podnikům** neuveřejnit informace o smluvní protistraně ani o celkové ceně plnění ze smlouvy – a to v metadatech smlouvy i ve smlouvě samotné, čímž chrání obchodní tajemství nad rámec zákona č. 106/1999.

ŘEŠENÍ PROBLÉMU:

Správná aplikace zákona v praxi.

”

Všechny útvary zveřejňují ty smlouvy tak, jak ukládá zákon a nemáme o tom, nemám informace o tom, že by někdy byly nějaké problémy.

Pavel Žára,
mluvčí FN Brno pro Události ČT,
19. 11. 2016

”

Myslím si, že by se to mělo rozhodně podporovat. Z filozofického hlediska nemá samospráva co tajit a všechny smlouvy by měly být průhledné, nehledě na to, že vše je placené z peněz daňových poplatníků.

Čeněk Jůzl,
místostarosta, Havlíčkův Brod

Plošné výjimky

Neodůvodněno

Nedoporučeno Radou vlády pro koordinaci boje s korupcí

Plošné vynětí všech smluv veřejně vlastněných podniků je zcela neadekvátní.

Neexistuje žádná odborná studie, která by dokládala potřebnost přijetí plošných výjimek: jediný existující podklad (materiál společnosti Deloitte zpracovaný pro Ministerstvo vnitra) obsahuje jenom to, co napsaly samy státní podniky a mnoho věcných chyb; ÚOHS v jednom odstavci své studie upozorňuje na možná rizika, ale netvrdí, že by byly potřebné tak rozsáhlé výjimky.

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí doporučila nepřijímat plošné vyjmutí

státních podniků, obchodních společností s majetkovou účastí státu nebo municipalit z působnosti zákona o registru smluv.

ŘEŠENÍ PROBLÉMU:

Vyřešení konkrétních dílčích problémů u konkrétních podniků.

”

Pokud jsou naplněny všechny zákonné předpoklady, nejsou zveřejňovány utajované informace, osobní údaje, tak nemám problém se zveřejňováním smluv, které kraje, města, obce a stát uzavírá. Jedná se o veřejné prostředky, a proto je i povinnost ukázat lidem, jak je s nimi nakládáno.

Martin Netolický,
hejtman Pardubického kraje

Jaká vylepšení registr smluv neohrozí?

Za dobu fungování registru smluv nebyly zaznamenány žádné větší problémy. Plošné výjimky proto nejsou potřebné. Tři poslanceké návrhy řeší dílčí praktické detaily:

> možnost smluvních stran uzavřít smlouvu jinak než písemně pokud tento jiný způsob umožní uveřejnění textového obsahu smlouvy v registru (návrh poslance Pletichy);

> výjimky pro výbušniny (návrhy poslanců Karamazova a Snopka);

> výjimky pro smlouvy chráněné bankovním tajemstvím (návrhy poslanců Pletichy a Vondráčka).

Zajímavá zjištění z registru smluv

Za porušování zákona o registru smluv zatím nehrozí sankce, pro úřady je tak zveřejňování smluv fakticky dobrovolné. Přesto se už teď dají v registru smluv najít zajímavé informace.

314

smluv uzavřel stát se subjekty, které mají anonymní akcie na majitele³

800

smluv uzavřel stát s firmami, které mají hromadné sídlo a na své adrese zřejmě reálně nefungují³

615

smluv podepsaly úřady s firmami, které podle dat ČSÚ nemají žádné zaměstnance³

1 206

podepsali státní úředníci s firmami, které mají ve vlastnické struktuře zahraniční právní osobu³

> **700 tisíc Kč** stál Olomoucký kraj rozlučkový večírek odcházejícího vedení.⁴

> **81 tisíc Kč** zaplatilo ŘSD za výměnu jednoho kilometrovníku na D1.⁵

> Hodina uklízeče sněhu stojí v Trhových Svinech 120 Kč, SŽDC skoro pětkrát tolik.⁶

> **355 tisíc Kč** utratila Ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová za průzkumy veřejného mínění.⁷

> **388 milionů** bude odhadem stát spuštění EET.⁸

> Přes **200 tisíc Kč** utratila VZP za PR články na Parlamentních listech, jen část jich byla označena jako komerční sdělení.⁹

> **5,6 miliard Kč** je hodnota jedné z nekontroverznějších smluv současné vlády – prodloužení kontraktu na provoz mýta se společností Kapsch, kterou také v registru smluv naleznete.¹⁰

> Až o **250 milionů ročně** může jedna velká nemocnice „ošidit“ zdravotní pojišťovnu skrze „bonusy“ od dodavatelů.¹¹

A dále se díky registru smluv můžeme například dozvědět, že některé nemocnice nakupují léky drahé, než kolik stojí v lékárně. Kterí politici mají nejčastěji roli ve firmách získávajících dotace a veřejné zakázky. Jaké smlouvy uzavírají hejtmani na poslední chvíli před volbami. Které firmy těží nejvíce z veřejných rozpočtů apod.

Výjimky navržené ČSSD, KSČM a jedním poslancem KDU-ČSL se týkají především státních, krajských a městských firem.

BIS o hospodaření těchto firem ve výroční zprávě v roce 2014: „Management zejména akciových společností (...) vytváří nepřehledné a často nevyhovující smluvní vztahy se spřízněnými společnostmi. Kromě jejich nevýhodnosti pro státní firmu je pro tento jev charakteristická např. složitá soustava smluvních dodatků, ztráty některých klíčových dokumentů, vysoké smluvní pokuty pro stát nebo široký rozsah vzájemně provázaných služeb.“

”

Státní podnik Lesy ČR již dnes proaktivně zveřejňuje všechny smlouvy na profilu zadavatele nad 300 tis. Kč, a to bez jakéhokoliv začerňování údajů ve smlouvách. Zveřejňovat všechny smlouvy nad 50 tis. Kč v zásadě státnímu podniku nevadí, neboť prakticky všechny ceny uvedené v těchto smlouvách jsou soutěženy. Jde cca o 30 tisíc smluv.

Jaromír Vašíček,
předseda DR LČR, s. p.

”

První rok po jeho zavedení jsme dosáhli úspory 30 % veřejných financí, v některých sektorech, například u ministerstva dopravy, to bylo až 50 %. Bylo by naivní si myslet, že je to jednou jedinou věcí – zveřejňováním smluv. Byly k tomu přidružené další kroky, jako byly změny v soudnictví, v podnikatelském prostředí a tak dále. Ale ta měřitelná úspora je přes centrální registr smluv.

Iveta Radičová,
bývalá premiérka Slovenska

³ Data EconLabu k říjnu 2016

⁵ Jan Sůra, iDNES, 5. 11. 2016

⁷ Jan Sůra, iDNES, 9. 11. 2016

⁹ J. Zelenka, Lidovky.cz, 11. 11. 2016

⁴ Ondřej Zuntich, Olomoucký deník, 14. 11. 2016

⁶ Jan Sůra, iDNES, 9. 1. 2017

⁸ Hlídač smluv, 20. 11. 2016

¹¹ Jiří Skuhrovec, blog Aktuálně, 19. 1. 2017